

Govor ministra dr. Kreka o zgodovini in pomenu majske deklaracije

Pred 20 letnico majske deklaracije

Belgrad, 15. maja. Sinoči je v oddaji belgrajske kratkovalovne postaje, namenjeni našim izseljencem, govoril o zgodovini in pomenu največjega slovenskega političnega dejanja med svetovno vojno, o majske deklaraciji, minister dr. Miha Krek. V svojem govoru je med drugim rekel tudi tole:

Predragi Slovenci in Slovenke v Ameriki! V letošnjem maju praznujemo Slovenci 20-letnico, odkar so naši poslanci v dunajski skupščini v našem imenu dali izjavo, da hočemo z južnimi brati ustanoviti lastno državo, 20-letnico majnske deklaracije. 30. maja 1917 je Jugoslovanski klub in sedanji notranji min. Jugoslavije dr. Korošec, zahteval, da se vse ozemlje, na katerem bivajo Slovenci, Hrvatje in Srbi združi v samostojno državo, ki bo zgrajena na demokratičnih temeljih. To majnsko deklaracijo takratnih dunajskih zastopnikov je sprejel ves narod z ogromnim navdušenjem v svojo last. Nadškof dr. Jęglić se je sam postavil na čelo deklaracijskega gibanja. Za njim so se podpisali predstavniki takratne slovenske ljudske stranke, narodno napredne stranke, kršč. socialnega delavstva. Deklaracijo so pozdravili in podpisali duhovniki na svojih dekanijskih zborovanjih, vse slovenske občine in na koncu so slovenske žene in dekleta zbrale posebej 200.000 podpisov in jih slovesno izročile na narodnem zboru v Ljubljani dr. Korošcu v roke.

Bila je maska deklaracija krona velikega dela, ogromnih žrtv in silnega junaštva, s katerim so Slovenci branili in zahtevali svojo narodno samobitnost in končno svojo narodno samoupravo po načelu samoodločbe naroda.

Ko je spomladi leta 1918 hrvatski koslanec dr. Smolaka govoril o majnski deklaraciji, je ugotovil, da še noben narod v Evropi do tistega dne ni bil izvršil takega plebiscita, kot so ga napravili Slovenci z majnsko deklaracijo za svoje zedinjenje.

Balkanska vojna in junaštvo balkanskih narodov sta opozorila Slovence, da spričo vedno hujšega zatiranja v Avstriji ne morejo doseči svojega

cilja, združene Slovenije, drugje, kakor v svoji državi. novembra 1918 je dr. Korošec naravnost povedal, da smo »Slovenci uprli svoje moči na center izven mej monarhije.« Kljub svetovni vojni in silnemu preganjanju je ta misel v Slovenceh živel in dobivala vse bolj izrazito obliko.

12. junija 1917 je dr. Korošec na Dunaju v parlamentu izjavil: »Mi hočemo svobodo, če pa je to, kar mi hočemo, veleizdaja, potem gospodje, vam povem, da nimate dovolj vešal, da bi mogli obesiti vse veleizdajalce, in da nimate dovolj pušk, da bi mogli pobiti vse Slovence, Hrvatje in Srbe, ki zahtevajo skupno svobodo in v tem skupnem delu združiti svoje blagostanje.

Izraz tega prepričanja je bila majska deklaracija.

Čim strašnejše je razsejal vojni režim po slovenski zemlji, tem odločnejši so bili naši politični preroški. V najžalostnejšem trenutku, je dr. Korošec ob grobu prerano umrlega dr. Kreka za-

klical: »Dvignite glave, ker približuje se naše odrešenje.« 22. januarja 1918 je v dunajskem parlamentu dejal glasno: »Jugoslovanski narod, jugoslovanski državci!

Letos 29. maja zvečer bodo v vseh slovenskih hribih in gričih goreli kresovi in naslednji dan 30. maja bodo vsi slovenski kraji na zborih, v sprejelih, na akademijah in predavanjih, s pesmijo in godbo, zastavami in cvetjem proslavljali spomin na tiste junaške dni naše zgodovine. Kot je pred 20 leti s silo orkana majnska deklaracija šla od ust do ust in prebudila zadnjega pastirja v slovenskih planinah in ženico v naših kočah, tako bodo ti ognji, ki bodo goreli v počastitev naših junakov in političnih voditeljev dvignila naša srca, da v nobenem težkem dnevu ne bomo klonili, ampak zvesto čuvali naravno resnico, da moramo le v zvezi in s sodelovanjem s krvnimi brati Srbi in Hrvatji hraniti in ustvarjati srečnejšo bodočnost Slovencev.

Politično delo kneza namestnika v Londonu

London, 15. maja. o. V veliki politični delavnosti, ki se je v dnevi ob kronanju in po njem razvijala med zastopniki posameznih držav in med angleškim zunanjim ministrstvom, poudarja angleško časopisje zlasti vsestransko aktivnost jugoslovanskega kneza namestnika Pavla, ki si prizadeva, da bi ob tej priliki z razgovori in stvarnimi sklepi dosegel čim več koristi za svojo državo.

Knez namestnik Pavle ne porablja svojega prostega časa samo za kronanje svečanosti, sprejeme in sestanke s člani britanske kraljevske družine. Tako je pred dvema dnevi obiskal kneza Pavla v njegovih prostorih v Buckinghamskem gradcu finančni minister Neville Chamberlain. Jugoslovanski regent in angleški državnik sta tako mogla nepri-

siljeneje razpravljati o mednarodnih in finančnih zadevah, kakor bi to mogla na kakšnem kosilu, večerji ali pri uradnem sprejemu na kraljevskem dvoru.

Listi poudarjajo, da je sin kneza namestnika, mladi princ Aleksander, ki se šola v neki angleški zasebni šoli, prisostvoval kronanju v loži članov britanske kraljevske družine. Dobil je tja vabilo ne samo kot nečak vojvode in vojvodinje Kentske, temveč tudi zato, ker mu je kralj Jurij VI. krstni botev.

O promoviranju Nj. Vis. kneza namestnika Pavla za častnega doktorja oxfordске univerze pišejo listi, da sta knez Pavle in kneginja Olga bila nenavadno zadovoljna s svojim obiskom o Oxfordu, kjer sta jugoslovanski regent in še drugi bivši oxfordski študent japonski princ Čičibu promovirala za častna doktorja te univerze. Knezu Pavlu je bilo v posebno zadovoljstvo, da ga je rektor univerze v svojem govoru nazval uglednega sina univerze. Pred odhodom iz Oxforda je jugoslovanski knez izjavil, da bi prav rad ostal še ves teden v mestu, kjer je prebil svoje študentske dni. Dejansko se je pa mogel knez namestnik Pavle pomuditi v Oxfordu samo nekaj ur.

Pariz, 15. maja. AA. O promociji Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla za častnega doktorja oxfordskega vseučilišča piše »Journal des Debats«.

To izredno odlikovanje ni le izraz spoštovanja, ki ga izkazuje staro vseučilišče enemu najboljših učencev Christ Church Collegea, ali izraz vljudnosti do kneza kraljevske krvi, ki zavzema prvo mesto med političnimi osebnostmi sedanjih Evrope, marveč gre za odlikovanje, ki naj pred vsemi izpriča izredno vlogo, ki jo igra Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle v duhovnem življenju svoje domovine.

List opozarja na vpliv, ki ga ima Nj. kr. Vis. na umetnostno življenje v Jugoslaviji in nadaljuje: Oxfordsko vseučilišče je hotelo počastiti mecena in podpornika ter visoke državniške vrline Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla.

Blokada kinematografov v Newyorku

Newyork, 15. maja. AA. Havas. Tu se je začela akcija delavstva proti kinom, da podpro stavko tehniškega osebja v Hollywoodu. Pred velikimi newyorškimi kinematografi se je zbralo več sto delavcev, ki pozivajo vse mimoidoče, naj bojkotirajo kine, v katerih predvajajo filme podjetij, katerih osebje stavka. Dole tiskane lističe s seznamom filmov in podjetij, za katere gre. Drugače pa vse stavkovne patrulje mirno nastopajo. V nekaterih ulicah, kjer je posebno mnogo kinov, so sprevodi delavstva nosili velikanske napise »Pomagajte nam, da zmagamo v hollywoodski stavki«.

Zamenjava v grški vladi

Atene, 15. maja. m. Po ostavki, ki jo je iz čisto osebnih ozirov podal notranji minister Majakos, je kralj Jurij na predlog predsednika vlade in zunanjega ministra Metaxasa imenoval za novega notranjega ministra upokojenega generala Durentisa. Za državnega podtajnika za prehrano pa je imenoval Kritikos. Nova ministra bosta prišla še danes. — Politični krogi zagotavljajo, da bo grška vlada izvršila več sprememb tudi na guvernerskih mestih.

Propagandni govor za pariško svetovno razstavo, namenjen Amerikancem, je sinoči imel francoski ministrski pradednik Leon Blum. Razstava bo po njegovih besedah služila utrditvi prijateljskih zvez med Francijo in Ameriko, zvez, ki so se začele v svetovni vojni.

Filmska stavka v Hollywoodu bo trajala, kakor izjavljajo stavkajoči vse dotlej, dokler ne bodo podjetja dovolila, da se vsi nameščenci pri filmski industriji strokovno organizirajo.

Otok je utonil pri vasi Polju pri Slavenskem Brodu, kjer leži voda še vedno nad vso okolico. Kmet Borkak je šel s svojo ženo, hčerko in sinčkom na krstno slavo v drugo vas. Prepeljati se je moral s čolnom. Ko se je pa na večer vračal, je s čolnom zadel ob neki steber, da se je vse prevrnilo. Klicanje na pomoč je privabilo bližnje ljudi, da so začeli reševati potapljačoe se, vendar niso rešili vseh, kajti Borkakovega štiriletnega sinčka so pogoltnili valovi.

Vesti 15. maja

Stavka pariških brivskih pomočnikov, ki so jo že več dni napovedovali, se je začela včeraj na povelje glavne delavske zveze, ki skrbi za to, da je v Parizu zmeraj stavka vsaj v eni pomembni delovni stroki.

Za novega sovjetskega poslanika v Tokiu bodo imenovali dosedanjega vodjo oddelka za Daljni vzhod v sovjetskem zunanjem komisariatu, Kozlovkega.

Italijanska poročila o kraljevem kronanju v Londonu so se omejila na kratko vest v treh vrsticah in na omembo, koliko je bilo pri kronanju neznogod.

Predsednik irske republike de Valera je nenadno obolev med zadnjo sejo poslanske zbornice.

Kitajska bi rada dobila posojilo v Angliji. Za posojilo v znesku 200 milijonov funtov, to je 50 milijard dinarjev, se pogaja v Londonu kitajski finančni minister Kung. Anglija pa hoče s tem posojilom dobiti več važnih pravic glede gradnje železnic med angleškimi postojankami na Kitajskem.

Proti tujcem v narodnem gospodarstvu bo nastopila tudi Romunija, kjer bodo za vse trgovske in industrijske panoge predpisali določeno število uslužbencev in delavcev, ki so neromunske narodnosti. Gre pri tem za romunske državljane, predvsem Nemce in Madžare, in ne za inozemce.

Otok Rujano, sedanji Rügen, ki je bil v poganski dobi versko središče polabskih Slovanov, so pred dvema dnevi na 2 km dolgem nasipom zvezali z obalo Baltskega morja.

Jugoslovansko-italijanski gospodarski odbor, ki ga določa belgrajska poodba, bo imel svojo prvo sejo v začetku junija v Rimu.

Pred vojaškim sodiščem v Jasiju se bo danes pričela glavna razprava proti petim akademikom, ki jih je državni tožilec obtožil, da so poskušali atentat na rektorja univerze v Jasiju, profesorja Bartua.

Japonska rekordna letalca Džinuma in Čukagoši sta včeraj odletela iz Londona domov v Tokio. Poti nazaj ne bosta skušala preleteti v kakem rekordnem času, marveč se bosta vmes večkrat ustavljala.

Poljsko zbornico in senat bodo sklicali na izredno zasedanje, ker je vlada pripravila več važnih zakonskih predlogov, ki se tičejo notranje politike in gospodarstva.

Predsednik francoske republike pojde še letos na uradni obisk v London. Angleška kraljeva dvojica bo najbrž obiskala pariško svetovno razstavo v septembru.

Papežev zastopnik pri kronanju angleškega kralja msgr. Pizzardo je obiskal sedanjega angleškega finančnega ministra Nevilla Chamberlaina, ki bo po Baldwinovem odstopu predsednik angleške vlade.

Zbližanje z Nemčijo zagovarja angleški admiral Bryan v članku, ki ga je priobčil v največjem angleškem dnevniku »Times«. Admiral trdi, da bi Nemčije nihče drugi ne mogel rešiti pred komunizmom, kakor narodni socializem.

Angleški kralj in kraljica odideta danes v grad Windsor na odhiti čez praznike, odhiti, ki jima je po kronajskih naporih nedvomno potreben.

Več gospodarskih dogovorov za ureditev trgovskih odnošajev med Italijo in Nemčijo sta podpisali zastopstvi obeh držav v Münchenu.

Krst neapeljskega vojvode, sina italijanskega prestolonaslednika, bo 31. maja v dvorni kapeli.

Tudi francoski časnikarji potujejo v večji skupini po Italiji, večinoma z letali. Včeraj so se odpeljali v Sicilijo.

Bivši abesinski cesar Hajle Selasije dospe sredi junija v Carigrad s hčerjo in svojim spremstvom. Iz Carigrada bo odšel v Palestino. Verjetno je, da bo neguš tedaj potoval čez Jugoslavijo.

Pastirski list v filmu je izdal italijanski škof v Bressanoni na podlagi papežev filmske okrožnice »Vigilanti cura«. V pismu poudarja ob zgledu ameriških katoličanov, kakšen preobrat v kakovosti filma lahko doseže skupen in zaveden nastop katoličanov.

Kolonijalni razstavniki odidele so včeraj odprli na veliki nemški razstavi »Ustvarjajoče ljudstvo« v Düsseldorfu. Začetni govor je imel regent general Epp, voditelj nemške propagande za vrnitev kolonij.

Poljski zunanji minister Beck je včeraj priredil v Londonu angleškemu finančnemu ministru ter najuglednejšim londonskim denarnikom kosilo. Na tem kosilu so se razgovarjali o možnosti angleškega posojila za Poljsko.

Londonski avtobusni nameščenci bodo še naprej stavkali, kakor so sklenili na včerajšnjem sestanku, ker je glasovanje s 17.459 proti 1776 glasovom izpadlo za nadaljevanje stavke.

Zasilno sta morala pristati ameriška letalca Merrill in Lambie zaradi megle na bostonskem pomorskem letališču. Iz Bostona sta z drugim letalom in s filmi o kraljevem kronanju takoj odletela proti Newyorku. Za polat iz Anglije v Ameriko sta potrebovala 22 ur in 27 minut.

Stroški za abesinsko vojno so znašali po italijanskim podatkih 11.350 milijonov lir. V to vsoto so všeti tudi izdatki po koncu vojne do začetka letošnjega proračunskega leta.

V Avstriji so pričakovali Hitlerja

Dunaj, 15. maja. m. Včeraj je vozil skozi Avstrijo napovedani nemški vlak in sicer en dan prej, kakor pa so ga pričakovali. V četrtek zvečer so se razširile po Innsbrucku govorice, da bo s tem vlakom tajno potoval nemški kancler Hitler v Italijo, se je radi tega včeraj zbrala pred železniško postajo večja množica ljudstva. Kolodvor je bil močno zastražen od vseh strani. Ko je zjutraj privozil vlak v Innsbruck, se je nekaterim članom nemške kolonije vendar posrečilo priti na peron. Tam so vzklicali, da hočejo videti na vsak način svojega voditelja. Okna vseh petih vagonov so bila do kraja

zastrta. Na burno vzklikanje ljudstva se je vendar zavesa na nekem oknu odgrnila in pri njem se je pokazal nemški državni minister za letalstvo general Goering, ki je povedal, da Hitlerja v vlak ni.

Po kratkem postanku je vlak krenil proti Italiji ter je prispel v Benetke ob 16.45. V Benetke je prišla tudi Goeringova soproga iz Neaplja.

General Goering se vrne s svojim spremstvom s tem vlakom v ponedeljek v Nemčijo.

Včeraj sta prispela v Benetke iz Firence bavarski princ Ruprecht in brat nemškega propagandnega ministra general Hans Gőbbels.

je prišlo tudi v Madridu samem. Anarhisti so nepomirljivi nasprotniki demokratske republike ter so sklenili, da za nobeno ceno ne bodo dovolili, da bi se povrnilo stanje, ki je vladalo pred 18. julijem lanskega leta, to je, pred izbruhom španske državljanske vojne. Tako, pravijo, je zaradi takšnega stanja, v katerem je sedaj katalonska vlada, njeno stanje vsak dan težavnejše, ker se je začela sedaj kršiti disciplina že tudi za fronto.

Pogreb angleških mornarjev s »Hunterja«

Gibraltar, 15. maja. o. Včeraj popoldne je potekala angleška rušilca »Hunter« odpel iz Almerie v Gibraltar. Vlekla ga je križarka »Arethuse« v spremstvu rušilca »Hardya«. Rušilec je tako potekoval, da se komaj vzdržuje nad vodo. Včeraj je bil pogreb mornarjev, ki so izgubili pri eksploziji na »Hunterju« življenja. Njihove krste so nosili španski mornarji. Med pogrebom so nad mestom krožila letala. Admiral Wells je obiskal poveljnika španske križarke »Jaime Primeru I« in se mu zahvalil za pomoč pri nesreči. Podobno zahvalo je izrekel španski vladi tudi angleški odpravnik poslov v Valenciji.

Uradnega poročila o preiskavi, ali je nesrečo povzročila mina ali torpeda, še ni.

Pomirljiva italijanska zunanja politika

Pariz, 15. maja. o. Govor, ki ga je imel pred dvema dnevi italijanski zunanji minister grof Ciano v rimski zbornici, je zlasti v Parizu vzbudil veliko pozornost zaradi svojega zmernega tona tako napram Angliji, kakor napram drugim državam. Poudarjajo, da ni več označeval zveze med Nemčijo in Italijo z besedami os, marveč je govoril samo o vzporednosti interesa. Vidno je tudi poudaril avstrijsko-italijansko prijateljstvo, čemur je treba pripisovati sprčo nenadnega Gőringovega obiska v Benetkah še posebej pomen. Na splošno označujejo ta govor kot dokaz, da je italijanska zunanja politika kljub vsemu zunanjemu videzu v bistvu pomirljiva in miroljubna.

Celotna dolžina novih avtomobilskih cest v Nemčiji znaša zdaj 1250 km. V delu je zdaj še kakih 300 km modernih cest.

Poljski zun. minister Beck se bo iz Londona odpeljal v Pariz, kjer bo imel več razgovorov s francoskim zunanjim ministrom Delbosom.

Dr. Eckener v Newyorku

Newyork, 15. maja. (Reuter.) Včeraj je v Newyork dopotoval pet članov nemške preiskovalne komisije za dr. Eckenerjem na čelu. Komisijo so sprejeli ameriški uradni zastopniki. Dr. Eckener se je zahvalil za izredno poštrevanost vseh, ki so pomagali pri reševanju po katastrofi. Komisija je takoj odpotovala v Lakehurst.

Predsinocnim je odpel iz luke nemški parnik »Hamburg«, ki vozi 25 krst z nemškimi žrtvami eksplozije zrakoplova »Hindenburg«.

Zdravniki, ki zdravijo kapitana Prussa, izjavljajo, da njegovo življenje ni več v nevarnosti.

En član preiskovalne komisije je izjavil, da je nesreča po njegovem mnenju nastala zaradi napačnega manevriranja pri pristajanju. Svoje mnenje opira na izjave preživelih in ranjenih, ki so šele sedaj mogli začeti govoriti o katastrofi. Zasišli je tudi osebe, ki so bile med katastrofo na letališču.

Hrib se je utrgal

Benetke, 15. maja. V Costadiu blizu slovitega Vittoria Veneta, kjer je italijanska vojska 1918 ustavila napredovanje avstrijskih armad, se je včeraj jutraj pripetila strahovita nesreča.

S strmega hriba se je utrgala ogromna stena in podrla pod seboj več hiš. Prebivalci ostalih hiš so takoj odhiteli v Vittorio Veneto in zahtevali pomoč. Na kraj nesreče so takoj prispeli gasilci in oddelek vojske. V bolnišnico v Vittorio Veneto so prenesli 7 ranjencev, izpod razvalin pa so došli poternili 8 smrtnih žrtv.

Ruždi Aras gre v Bukarešto

Carigrad, 15. maja. m. Turški zunanji minister Tevfik Ruždi Aras bo danes odpotoval v romunsko ladjo »Romania« preko Konstanca v Bukarešto, kjer bo imel važne razgovore s predsednikom romunske vlade Tatarescom in zunanjim ministrom Antonescom. Minister Ruždi Aras bo iz Bukarešte odpotoval verjetno najprej v Belgrad in šele nato v Zenevo.

Tuji mojstri poslani čez mejo

Banska uprava je izgnala 6 tujih mojstrov iz tovarne Laurich v Konjicah

Maribor, 14. maja.

Danes dopoldne se je po Mariboru bliskovito razširila vest, ki jo je objavil današnji »Slovenec«, da je banska uprava izdala odredbo, da se morajo vsi inozemski uradniki in mojstri tovarne Laurich v Konjicah, v kateri je po njihovi krivdi izbruhnila stavka, odstraniti iz naše države. Kmalu se je tudi po Mariboru zvedelo, da so bili prejšnji večer vsi prizadeti odpravljani čez mejo. Odlok banske uprave je zadela šest uradnikov odnošno mojstrov, ki se danes že vsi nahajajo tam, kjer je njihovo mesto.

Kdo so izgnanci

Ker je odlok banske uprave določal, da morajo zapustiti naše ozemlje v treh urah, jim je tako preostajal le še vlak, ki pripelje na avstrijsko mejo zvečer ob 19.05. Spremljala jih je do meje orožniška patrulja z nasajenimi bajoneti. Med izgnanci so: poslovodja Tatschner Nikolaus, ravnatelj tvornice Laurich, Wagner Friedrich, uradnik tvrdke »Alfa«, posestnik in gostilničar Karl Peindl, tovarniški predelavec Alois Sinek s svojo ženo Magdo, kemik in bratovoljni tvežnik Laurich, Alfred Hölzl in tehnik Anton Libich. Vsi razen zadnjega so avstrijski državljani.

Borba za polmilijardno dedščino

Maribor, 14. maja.

Vaščani Rogoze v župniji Gor. Polskava pri Pragerskem imajo zadnje čase svojo veliko senzacijo, ki obeta postati resnično velik dogodek v fari, če se bodo izkazale za resnične vesti, ki se razširjajo. Družina Holzerjev je bila proti koncu prejšnjega stoletja lastnica malega gradiča v Rogozah. Leta 1854 je sin zadnjega lastnika gradiča Baltazarja Holzerja kar na lepem pobegnil v Ameriko, ker se je na ta način hotel odtegniti vojaščini. Fant je bil podjeten in si je tekom svojega bivanja v Ameriki pridobil veliko premoženje. Ko je pred leti v Ameriki umrl, je zapustil 12 milijonov dolarjev, pa

nikakih dedičev. Njegovi sorodniki so takoj, ko so izvedeli za smrt in veliko zapuščino svojega imenitnega sorodnika, začeli borbo za dedščino. Danes so s celo zadevo že zaposleni štirje odvetniki, polskavski župnik pa dan na dan dela izpiske iz krstnih knjig, ki jih rabijo reflektanti za dedščino kot dokazilo, da so upravičeni zase zahtevati vsaj del celotne dedščine. Za najbližjega sorodnika se smatra neki Franc Kebešak, ki je lastnik hiše, v kateri je bil bogati Američan rojen in zato upa, da bo njemu pripadel levji del velike dedščine. Prebivalstvo se živo zanima za vso zadevo in borbo, ki se je pričela in z nepoprčljivo pričakuje razpleta zamotane zadeve.

Konferenca trgovskih zbornic 25. maja

Belgrad, 14. maja. AA. Konferenco naših trgovskih zbornic, ki so jo sklicali za 18. maj v Belgrad, so morali iz tehničnih razlogov odložiti. Sestala se bo 25. maja ob 10. dopoldne v dvorani Trgovinske zbornice v Belgradu. Kraljev trg 15. Dnevni red konference je ta-le: 1. gospodarske zadruge, referent trgovinska zbornica v Belgradu, 2. zavarovanje trgovcev, referent trgovinska in industrijska zbornica v Zagrebu, 3. trgovina na deželi, referent trgovinskoindustrijska zbornica v Banjaluki, 4. kmetijski dolgi in trgovci, referent trgovinska, industrijska in obrtniška zbornica v Novem Sadu, koreferent trgovinska in industrijska zbornica v Sarajevu.

Naši rudarski inženirji v Bolgarijo

Belgrad, 14. maja. Bolgarski rudarski inženirji so povabili jugoslovanske strokovnjake in inženirje, da obiščejo septembra in oktobra Bolgarijo in pridejo k njim v goste. Vabilo našim rudarjem inženirjem je zelo toplo in prisrčno. Naši inženirji so se sklenili vabilu odzvati, tako da ta obisk ne bo samo ogled bolgarskega rudarstva, temveč naj bi se obenem bolgarski strokovnjaki s predavanji naših rudarskih strokovnjakov in medsebojnimi sestanki seznanili z raznimi napravami jugoslovanskega rudarstva in z rudami, ki je naša država tako bogata z njimi. Na predavanjih, ki se bodo vršila pri tej priložnosti o našem rudarstvu, bodo orisali kakovost rud in rudninska nahajališča, njihovo kakovost in količino.

Donos carin

Belgrad, 14. maja. Po sporočilu carinskega oddelka finančnega ministrstva so v prvih desetih dneh meseca maja t. l. pobrale carinarne 23 milijonov 95.000 Din. V istem času lanskega leta so pobrale 22.000.767 Din, to je letos so izterjale za 1.089.814 Din ali za 4,95 odstotkov več.

Od 1. aprila do 10. maja so carinarne izterjale 111.976.606 Din. V istem času je proračun določal 96.707.223 Din. To se pravi, da se je več izterjalo 15.269.383 Din. V istem času lanskega leta se je izterjalo 86.502.966 Din. To se pravi, da se je od 1. aprila do 10. maja t. l. izterjalo za 25.474.311 Din ali za 29,45 odstotkov več kakor v istem razdobju lanskega leta.

Ljubljana dobi novo ljudsko šolo

Belgrad, 15. maja. M. Prosvetni minister Dobrovič Štošovič je podpisal odlok, s katerim bo odprtih pet novih vzornih ljudskih šol in sicer v Ljubljani, Banjaluki, Novem Sadu, Nišu in Skoplju.

Nov odbor gasilske zveze

Belgrad, 15. maja. V prostorih Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije so se včeraj sestali zastopniki 70.000 gasilcev iz vse države, da po ustanovitvi Gasilske zveze in sprejetju zakona o gasilstvu prvič izberejo svojo zvezno upravo. Zadnjo upravo so imenovali koncem prejšnjega leta z nalogo, da vodi posle do izvolitve nove.

Poleg delegatov iz vseh devetih banovin so bili navzoči tudi ministri za telesno vzgojo ljudstva dr. Josip Rogič, zastopnik ministra vojske in morarice, polkovnik inž. Bahlić in zastopniki ministrstev, kamor spada delovanje gasilcev.

Minister dr. Rogič je prispeval na zborovanje ob 11. uri. Sprejel ga je dosednji starešina Gasilske zveze Dušan Kastel. Prisotni so ministra pozdravili. Dosednji starešina Kastel je v svojem otvoritvenem nagovoru pozdravil ministra in ostale goste, nakar so bile volitve nove uprave.

Za starešino gasilske zveze so z aklamacijo izvolili mestnega senatorja iz Križevcev in starešino Gasilske zajednice savske banovine gosp. Stanka Zagorja. Za prvega podstarešino je izvoljen zasebni uradnik iz Ljubljane in član osrednjega odbora Gasilske zajednice dravske banovine, gosp. Franc Snolj, za drugega podstarešino pa bančni uradnik iz Zemuna in starešina gasilske župe Belgrad-Zemun-Pančevo g. Stevan Marković. Za

vrhovnega nadzornika je izvoljen Ilija Pintar, dosednji vrhovni nadzornik, mesto generalnega tajnika je pa do prihodnje seje uprave ostalo prazno. Vršilec dolžnosti generalnega tajnika je ostal g. Jarošlav Sel.

Novizvoljeni starešina Zagor je takoj zavzel svoje mesto in se zahvalil volilecem za zaupanje. Posebno zahvalo je izrekel ministru Rogiču, ki si je močno prizadeval, da pridejo gasilske ustanove končno do svoje zakonito izvoljene uprave. Obljubil je, da bo nova uprava spoštovala zaupanje svojih volilcev. Prizadeval si bo, da izpolni naše gasilstvo svojo dolžnost, tako v miru kakor v vojni.

Na binokšni ponedeljek ob pol 3 popoldne

KONCERT

Akademskoga pevskega zbora iz Ljubljane

V ČRNOMLJU

Sanacija Bratovskih skladnic

Nova uredba bo stopila v veljavo 1. junija

Belgrad, 14. maja. m. Kakor smo že poročali, je na snočni seji ministrski svet sprejel na predlog ministra za gozdove in rudnike in v smislu pooblastil in finančnem zakonu uredbu o osrednjenju skladu bratovskih skladnic in rezervnega sklada Glavne bratovske skladnice. Uredba se glasi:

Čl. 1. Ustanavljajo se osrednji skladi bivših bratovskih skladnic ter rezervni skladi Glavnih bratovskih skladnic za zavarovanje delavcev in nameščenec v podjetjih, ki spadajo pod določbe rudarskega zakona in kraljevine Jugoslavije. Namen sklada je brezpogojno zavarovanje pravice delavcev in nameščenec, ki jih pridobivajo na temelju tega zavarovanja pri bratovskih skladnicah. V ta namen se bodo uporabljali doprinosi, če bodo Glavne bratovske skladnice tudi poleg vseh storjenih potrebnih ukrepov na temelju pravil bratovskih skladnic prišle v položaj, da se iz dohodkov ne bi mogli kriti izdatki, ki izvirajo napram zavarovanemu delavstvu in nameščenstvu. Rezervni skladi so lastnina in sestavni del premoženja posameznih Glavnih bratovskih skladnic.

Dohodki

Čl. 2. Sredstva sklada so sledeča:

1. Doprinos 1/2 % o vrednosti prodanih ali pa v samem podjetju za predelavo uporabljenih rudarskih, odnosno topilniških proizvodov, ki jih plačajo vsa ona rudarska, odnosno topilniška podjetja, ki spadajo pod določbe rudarskega zakona. Teh doprinosov pa ne bodo plačevala podjetja, ki prodajo ali pa v svoje svrhe uporabljajo marmor, cementni lapor, magnezit, gips mlinške kamne in infuzorno zemljo.

2. Rudarski socialni doprinosi, ki se plačujejo iz prometa antracita, premoga, koksa, in sicer za kopanje premoga in aliracita (rovni premog) 10 dinarjev za tono, za velikost zrn od 10 do 30 mm 2 dinarja za tono, za velikost zrn nad 30 mm 40 dinarjev za tono, na premog za industrijo in metalurške namene, za ostale svrhe 40 dinarjev za tono. V dvomljivih slučajih o vrsti premoga je merodajno za odločitev ministrstvo za gozdove in rudnike. Teh doprinosov pa ne bodo plačevala državne in od države podpirane prometne ustanove in plinarne.

3. Doprinosi 10 % od vrednosti prodanih proizvodov, ki ga plačajo rudarska in topilniška podjetja v dravski banovini, kaor tudi ostala rudarska podjetja za premog, prodan na področju ist banovine. Ta doprinos služi za kritje dodatkov za pokojnino starim upokojencem, ki so bili upokojeni pred 1. januarjem 1925 na področju dravske banovine in oseb višjega pokojninskega sklada po zakonu z dne 22. februarja 1922 napram upokojencem pokojninskega sklada zaveza za zasebne nameščenice v Ljubljani, osrednjega sklada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in človeškega sklada železničarjev v Zagrebu. Ta doprinos lahko minister za gozdove in rudnike zniža po potrebi in na predlog Glavne bratovske skladnice v Ljubljani.

4. Premoženje bivšega pokojninskega pokrajinskega sklada s stanjem 1. junija 1935, ki je prešlo po čl. 9 o ustanovitvi osrednjega sklada za vzpostavljenju Glavnih bratovskih skladnic z dne 4. marca 1935 na Glavno bratovsko skladnico v Ljubljani in ki se sedaj lahko uporabi v roku najmanj 5 let za kritje dodatkov pokojnin starih upokojencev iz obvez bivšega pokojninske-pokrajinskega sklada, odvajajoč od vsakeletno vprabljenega zneska do 5 % za izredne podpore starim upokojencem.

5. Dopolnilni doprinosi, ki ga bo odmeril glavni upravni odbor Glavne bratovske skladnice v Ljubljani na predlog pokrajinskih skladnic v Banjaluki, osrednjega sklada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in človeškega sklada železničarjev v Zagrebu. Ta doprinos lahko minister za gozdove in rudnike zniža po potrebi in na predlog Glavne bratovske skladnice v Ljubljani.

Čl. 3. 1. Osrednji sklad bratovskih skladnic dobi kot svoj del 50 % od doprinosov, ki so se pobrali na temelju čl. 2 odst. 1., 50 % teh doprinosov pa bodo zadržale Glavne bratovske blagajne za svoj rezervni fond.

Podpore

Čl. 6. 1. Pravico na podporo v osrednjem skladu bratovskih skladnic imajo samo one bratovske skladnice, ki so izrpalе vse mere za svoje ozdravljenje na temelju členov 118. in 119. pravil bratovskih skladnic ter porabile docela svoj rezervni

sklad in kljub temu niso uspeli s svojimi dohodki pokriti izdatke za pokojnine svojih zavarovancev.

2. Taka Glavna bratovska skladnica bo o tem predložila poročilo upravni odboru osrednjega sklada bratovske skladnice obenem s proračunom, kakšna podpora bi bila potrebna, da bi nastali primanjkljaj pokrila. Proračun se mora predložiti tudi vsi potrebni dokumenti, iz katerih se bo lahko ugotovila točnost podatkov, navedenih v proračunu.

3. Upravni odbor osrednjega sklada bratovskih skladnic ima pravico, da od časa do časa, ali pa stalno pregleduje vse poslovanje one bratovske skladnice, ki zahteva ali pa prejema podporo iz osrednjega sklada bratovske skladnice.

Čl. 7. — 1. Po predloženih proračunih in prošnjah za podporo se bo upravni odbor osrednjega sklada bratovskih skladnic preprčil o stanju ter bo ocenil potrebo in izdal sklep o podpori iz sklada ter načinu njenega izplačila.

2. Proti sklepu upravnega odbora je dopustna pritožba na ministrstvo za gozdove in rudnike, katerega rešitev pa je izvršilna.

3. Za primer velikih rudarskih nesreč lahko minister za gozdove in rudnike podeli izredne podpore zavarovancem bratovskih skladnic iz premoženja osrednjega sklada.

Čl. 8. — 1. Glavne bratovske skladnice smejo uporabljati rezervni sklad samo tedaj, če so izrpalе vse ukrepe za svoje ozdravljenje na temelju čl. 118 in 119 Glavnih bratovskih skladnic.

2. Drugače Glavne bratovske skladnice upravljajo s svojimi rezervnimi fondy po pravilih bratovskih skladnic.

Čl. 9. Obveznosti pokojninske - pokrajinskega sklada za Slovenijo z dne 19. februarja 1922, ki je bil ukinjen z uredbu o ustanovitvi osrednjega sklada za ozdravljenje Glavnih bratovskih skladnic z dne 7. maja 1932, prevzame po stvarni potrebi, a največ do zneskov izplačanih v l. 1934 napram rentnikom pokojninskega sklada za privatne nameščenice v Ljubljani, osrednjega sklada za zavarovanje delavcev v Ljubljani in humanitarnega sklada železničarjev v Zagrebu, Glavna bratovska skladnica v Ljubljani, ki bo te obveznosti poravnala iz sredstev po čl. 2 odst. 1, točke 3, 4 in 5 in bo odpadajoče zneske odplačala navedenim ustanovam.

Čl. 10. Podjetja so dolžna voditi posebno knjigo o vseh vplačanih doprinosih, ki so podvrženi kontroli pristojnih rudarskih oblasti. Podjetja odgovarjajo s svojim premoženjem za redno in pravilno oddajanje vplačanih iznosov. Za vse nepravilnosti prijave prodaje proizvodov, ali pa za neredno plačevanje doprinosov bo rudarska oblast kaznovala odgovorna podjetja po določbah rudarskega zakona in pravilih bratovske skladnice.

Čl. 11. Minister za gozdove in rudnike ima pravico po potrebi menjati na predlog upravnega odbora osrednjega sklada bratovskih skladnic višino doprinosov po čl. 2 odst. 1, točka 1. in 2.

Med konjiškimi apnenarji

Slov. Konjice, 14. maja.

Svoj apnenarjev, katerih poklic je prav tesno združen z gradbeno delavnostjo, gotovo nima kje drugje tolikšnega razuma kot pri nas. Gotovo se ne more kak kraj ponášati s tolikim številom žgalnice apna kot Stranice pri Slov. Konjicah.

Dravosavsko razvodno gorovje: Plešivski vrh, Kozjak, Konjiško gorovje, Zrč, Macelj tvorijo zadnjo skupino gorovij, ki imajo za podlago apnenec, ako pričemo na zapadu. Pohorje pa že tvorijo granitni in njemu sorodni skladi, ki čedalje bolj prehajajo v lapor, čim se Pohorje znižuje in prehaja v Slovenske gorice. Zato so se ljudje v naših apneniških krajih, posebno pa na Stranicah, že nekaj posluževali svojega zemeljskega bogastva v obliki apnenca. Tega v kamnolomih lomijo, nato ga pa žgo v apno. Trgovina z njim zelo cvete na vse strani, osobito pa proti Mariboru in Ptuj, kjer se ne nahaja niti ena apnenica zaradi drugačne podlage. Poleg tega je pa apno iz Stranic na dobrem glasu; kmetje (vsak je skoraj apnenar) ga prežgo ter razpošljejo vsako leto ogromne množine v prej omenjene kraje — včasih kar cele vagonne. Razen tega pa srečuješ od pomladi do jeseni po cestah voznike, ki vozijo belo blago v razprodajo bodisi na debelo ali drobno prebivalcem v posameznih vaseh ali trgovcem. Kmetje apnenarji požgo pri tem velike množine drv ter veliko pretrpe za živino vred ali nazadnje se jim delo vendarle eplača. Pomisliti pa moramo, da je apno na Stranicah in tam okoli kmetu edini vir dohodkov.

Kakor je apnenar pri proizvodnji navezan na gradbeno sezono, tako je pri razpošljanju z vozovi navezan na lepo vreme. Zgodilo se je že namreč, da je apno zaradi nenadne plohe zavrelo na vozu ter vozniku ni od voza ostalo ničesar razen železnega ograjda. Zaradi tega se prične drobno razpošljanje z vozniki ob času suše ali drugače trajajočega lepega vremena.

Zagorje ob Savi

Zagorje, 14. maja.

Občinski proračun je kr. banska uprava v Ljubljani brez vsake pripombe potrdila. Tako bomo plačevali Zagorjani v upravnem letu 1937-38 135 % doklade na neposredne davke, t. j. za 15 % manj kot v prejšnjem letu. Prepričani smo, da bi doklade še znatneje padle, čim bi se količina zboljšali delavni pogoji ter bi postavka za socialno skrbstvo tako občutno ne bremenila proračuna.

Spored mednarodnega evharističnega kongresa za leto 1938

Budimpešta, 15. maja. g. Kot priprava za evharistični kongres, ki bo prihodnje leto v Budimpešti, bodo 23. maja t. l. slovesno začeli evharistično leto, ki se bo kazalo v prirejanju misijonov, tridnevnic, duhovnih vaj in drugih verskih prireditvah. Čez leto dni, 23. maja 1938., bo prišel v Budimpešto papežev poslanec. Prvi dan kongresa bo posvečen izključno sestankom predstavnikov raznih narodov. Drugi dan bo skupno obhajilo za otroke, slovesna posvetitev otrok in njihovih staršev presveti Devici ter velika mednarodna verska manifestacija. Tretji dan bodo imele skupno obhajilo žene; zvečer pa se bo razvila procesija na čolnih po Donavi, kakor na praznik sv. Emeriha. Vse mesto bo sijajno razsvetljeno in na vrhu hriba sv. Gerharda bo veličasten umetni ogenj. Četrty dan bo skupno obhajilo za vse. Med zaključnim zborovanjem bo sv. oče nagovoril svoje vernike po radiu.

Zanimiv poizkus iz jezikovnega pouka

Ljubljana, maja.

V zvezi s krizo današnje srednje šole se tudi pri nas mnogo piše in govori o prenatrpanosti predmeta, ves čas učna snov narašča v kvantiteti, a obratno sorazmerno pada v kvaliteti. Posebno poglavje tvori pouk tujih jezikov. Je že res dejstvo, da čim manjši je narod, tem več jezikov mora obvladati član takega naroda. Sicer pa so tudi veliki narodi uvažali na srednje šole po več tujih velikih jezikov. Sedaj pa z nami vred uvidevajo, da to ne vodi k zahtevanemu, še manj k zaželenemu cilju: da bi namreč dijak pri maturi obvladal vsaj v besedi tuje jezike toliko, da bi mu znanje moglo hasniti pri znanstvenem študiju na univerzi. Seveda pri menjavanju, oziroma skrčenju tujih je-

zikov igra velikokrat odločilno vlogo tudi politika: tako smo n. pr. pred kratkim brali, da je Hitler ukinil na srednjih šolah v Nemčiji francoščino in uvedel angleščino. Pri nas se borita dve struji: germanofilska in romanofilska. Trenutno je v nilosti in časteh druga. Tako imamo na realnih in klasičnih gimnazijah in edini realni pouk francoščine od prvega do zaključnega razreda. Nemščina se poučuje le na realnih gimnazijah in še to začeni s tretjim razredom. Uspeh pri maturi je kot že omenjeno, da abiturient ne obvlada dovolj nobenega. Ne bomo tu razpravljali, kateri izmed obeh naj realno v Sloveniji ostane. Do alternative bo itak prišlo in takrat bodo stvar reševali odgovorni in neodgovorni v anketah, kajti enotnost za vso državo se ne bo dala izvesti: saj bodo Srbi zahtevali francoščino, Hrvati italijanščino, oziroma nemščino. Omenim samo čisto praktično dejstvo, da akademik v Ljubljani dobi v roke manj francoskih znanstvenih knjig od nemških.

Zemljepis v nemščini

Težnja po skrčenju predmetov ima torej svojo upravičenost. Podobne našim so razmere na srednjih šolah v Bolgariji. Preveč predmetov — za predmet premalo ur: 3 ure tedensko. In kako si je pomagala neka bolgarska profesorica nemščine? O tem nam sporoča v aprilski številki mesečnik »Deutschunterricht im Ausland«, ki zasleduje pouk nemščine in vse te pojave v inozemstvu. Profesorica je na vzpodbudo ministrstva in s podporo gimnazijskega ravnatelja začela poučevati v nemščini zemljepis, ki ga je v istem razredu prevzela. Izbrala je razred, ki je imel nemščino že tretje leto. Poizkus se je sijajno obnesel. Učenci so se pričeli zavedati, da ne znajo v nemščini pripovedovati samo nekaj bajk in brezpomembnih literarnih zgodb, ampak da znajo čisto nekaj praktičnega za življenje. Profesorica je združila nemške in zemljepisne ure in bila tako vsak dan v razredu z nemščino ob zemljepisu. Razumljivo je, da je mogla stvar vprav pri pouku zemljepisa uspeti. Gotovo je nadalje, da gre poizkus nekoliko na račun materinega jezika, ki se ga naši dijaki dandanes kljub slovenskemu pouku domala v vseh predmetih le klavno nauče. Če pa bi bila stvar sprejemljiva radi izredne praktičnosti, bi se moral vsaj zemljepisni pouk domače države vršiti v materinem jeziku.

Kulturni koledar

Oblak Vatroslav

15. maja 1864 se je rodil v Celju jezikoslovec Oblak Vatroslav. Gimnazijo je študiral v Celju in Zagrebu. Na Dunaju se je posvetil slovanski filologiji in primerjalnemu jezikoslovju. Leta 1891 je promoviral in še isto leto odšel v Makedonijo, da prouči macedonske dijalekte. L. 1893 se je habilitiral v Gracu za jugoslovansko filologijo. — Umrli je 15. aprila 1896. Že v gimnaziji se je Oblak živahno zanimal za jezikoslovje. Svoje obzorje je še posebej razširil na Dunaju ob Jagiću. Za disertacijo je napisal razpravo: »Die kirchenslavische Übersetzung der Apokalypse«. — Izredno se je Oblak zanimal za slovenistiko. Izdal je starejše slovenske tekste in jim pisal natančne analize po glasoslovni, oblikovni in sintaktični strani. Važnejše njegove razprave so: »Zur Geschichte der nominalen Deklination im Slovenisch«, »Die Halb vokale und ihre Schicksale in den südslavischen Sprachen«, »Einige Capitel aus der bulgarischen Grammatik« in znan »Macedonische Studien«. Wien 1908 ki so dokončno ovrgle panosko teorijo.

Ivan Frank

Dne 16. maja 1841 se je rodil slikar Ivan Frank v Dobju pri Poljanh. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani. Po enoletnem bivanju v slemenšču je odšel na dunajsko akademijo, potem se na beneško. Leta 1873. je potoval po nalogu ruske kneginje Saše Žokovske na Kitajsko. Ko se je vrnil, je postal učitelj risanja na gimnaziji v Ljubljani. Na Dunaju je bil Würzingerjeve učencev, v Benetkah pa se je mnogo bavil s tehničnimi problemi slikarstva. Mnogo je sestavil. Napisal je tudi več člankov: Umetniške starine po Gorenjskem: I. Koroška dolina; II. Bohinjska dolina in Bled. — O varstvu umetniških, historičnih in prirodnih spomenikov itd. Mnogo je storil tudi za naš ribolov. Iz tega je napisal več del v nemškem in slovenskem jeziku.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 15. maja: Izidor.
Nedelja, 16. maja: Binkošti.
Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62 in mr. Gartus, Moste.

Drama: »Rivala«. Red B.
Opera: »Car Kalojan«.
Kino Union: »Manja«.
Kino Sloga: »Matura«.
Kino Matica: »Pred sončnim zahodom«.

KINO SLOGA
Premiera!
Simone Simon v prekrasem dekliskem filmu
MATURA

MATINEJA danes ob 14-15. jutri in ponedeljek ob 11. uri
Mala Shirley Temple v ljubki vlogi kot
Mali polkovnik

UNION
Premiera
Film o borbi mlade žene za svojo ljubezen
MANJA

Peter Petersen Marija Andorgast
MATINEJA danes ob 14-15. jutri in ponedeljek ob 11. uri
Ulica do raja
Hans Moser Peter Bosse
Dodatek: Slovenski film o kajaku sportu na Savi nad Kranjem.
Foto: prof. Kavnik.

MATICA
Premiera
Veliki Emil Janningsov film
Pred sončnim zahodom
Bernart Hauptman: »Der Herrscher«

Kadileci bodo z veseljem pozdravili novice, da bo monopolna uprava tudi letos izdala posebno vrsto »Vardar« in »Drinar« cigaret. Te razstavne cigarete se bodo prodajale za časa ljubljanskega velesejma od 5. do 14. junija v trafiki na sejmišču po isti ceni kot običajne cigarete iste znamke.

Nesnozna grožnja se nam obeta po hladni deževni pomladi, da nehoti moramo misliti, kako bomo obranili živila dobra in zdrava. Tudi manjša gospodinjstva ne morejo več obstati brez modernih hladilnih strojev in naprav, popolnoma nemogoče je na napredek našega tujskega prometa ob mojih brez teh tako koristnih izumov. Na spomladanskem ljubljanskem velesejmu od 5. do 14. junija bo razstavljenih toliko najmodernejših hladilnih naprav, da bo lahko primerno izbral največji hotelski industrijalec, za mal denar bo pa ustrezno tudi skromni gospodinj. Svoje solidno blago bodo razstavili najbolj renomirane trdke Elektrolux, Frigidaire, Gellert, Linde, Schneider in Toves, ki nam pokažejo prav vse, kar nam v tej stroki nudi moderna tehnika konzerviranja živil.

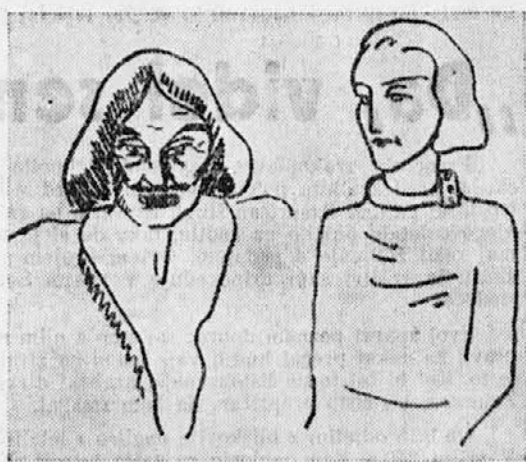
Turistični odbor mesta Ljubljane prične danes, dne 15. maja 1937, s svojimi rednimi poletnimi promenadeimi koncerti. Nocoj ob 20. bo igrala godpromenadeimi koncerti. Nocoj ob 19. bo igrala godba Narodnega železniškega glasbenega društva »Sloga« pod vodstvom kapelnika g. H. Svetela v »Zvezdi« koncert dr. Čerinove skladbe. Na ta način bosta mestna občina in »Sloga« obenem počastili 70. letnico zaslužnega glasbenika. — Koncert bo samo ob lepem vremenu.

Planinska slavnost ob 40. letnici Mozirske kočje bo v nedeljo, dne 6. junija, pri tej priljubljeni postojanki na Golški planini. Na predvečer bodo goreli na planini kresovi, ki bodo vabili planince od blizu in daleč. Dopoldne bo pred kočjo pod milim nebom sv. maša, popolne pa planinska zabava. Z jubilejno proslavo bo zvezano tudi slavnostno polaganje temeljne kamna za nov planinski dom, ki ga v prihodnjih letih na tej krasni planini zgradi Savinjska podružnica SPD. Planinci, udeležite se tega planinskega slavlja v velikem številu!

Izlet v Postojnsko jamo v nedeljo, dne 23. t. m. Prijave sprejemajo do 15. t. m. prireditelj Udruga železniških uradnikov, Ljubljana, Kolodvorska ulica 43, trgovina Tičar, Selenburgova ulica, Gorec, Tyrševa cesta, Pauschin, Wolfova ulica; v Mariboru g. Verhovšek, glavni kolodvor; v Zagrebu Slovenska štaltnica - Narodni dom. — Radi velikega zanimanja se prijavi takoj ter ne zamudite te prilike prvega društvenega izleta v Postojno!
»Moto Hermes«. Odhod vse motorizirane skupine za izlet v Italijo preko Planine na Binkoštno

Ljubljanska drama:

Peter in Aleksej

»Peter in Aleksej: Peter, car in carjevič Aleksej.

Ljubljana, 14. maja.

Kakor poroča Gledališki list št. 18, (Drama), je uprava Narodnega gledališča v Ljubljani sprejela ponovno na dramski spored znamenito historično tragedijo Merežkovskega »Peter in Aleksej«, v kateri igra g. Levor vlogo carja Petra Velikega, z namenom, da predloži gledališki javnosti čim nazorneje umetniško moč našega glavnega igralca. Zadnje premiere v letošnji sezoni se torej vidno vrše v znamenju umetniškega jubileja Ivana Levorja, ki bo koncem tega meseca praznoval 25. letnico svojega gledališkega dela.

Premiera »Petra in Alekseja« se je vršila v sredo zvečer. Tragedijo je uspešno dajala ljubljanska drama v eni izmed minulih sezon. Delo je zdramatiziral sam D. S. Merežkovskij po drugem delu (Car Peter Veliki) svoje znamenite trilogije. Tragedija je razdeljena v pet dejanj ali osem slik, ki se jim pač pozna, kakor dramatičnim Dostojevskemu, da niso zasnovane in pisane v duhu zgradb zapadnih dram. Slikam manjka zaokroženosti in povezanosti s celoto, zato vplivajo kot fragmenti, četudi jim ni odrekati dramske napetosti. Hočem reči, da človek odhaja iz dvorane brez enotnega vtisa, saj je prav za prav gledal življenjepisa, ki pač prinaša mnogo naspornih slik.

Merežkovskij je zgradil zgodovinsko zanimivo

Nedeljski vozni red cestne železnice

Ljubljana, 15. maja.

Uprava cestne železnice v Ljubljani sporoča, da se bo od 16. maja dalje pričel redni tramvajski promet ob nedeljah in praznikih že ob 4 zjutraj, tako da bodo imeli nedeljski zletniki redne tramvajske zveze k vsem jutranjim vlakom. Ob nedeljah in praznikih odhaja prvi voz proti glavnemu kolodvoru iz Viča ob 4.30, iz Zgornje Šiške ob 4.01, iz Most ob 4.29 in od dolenskega kolodvora ob 4.26, nato pa vsakih 6 minut.

Izletniki naj zahtevajo od sprevodnikov, da jim izdajo povratni vozni listek za Din 2.—, ki velja tudi za povratek, ako se izletnik vrača isti dan. Dalje opozarja uprava, da so radi lažje orientacije opremljeni vsi vozovi s številkami prog, po katerih vozijo. Proga Gradisce—St. Vid ima št. 1, proga Vojna bolnica mimo magistrata do glavnega kolodvora št. 2, proga Mestni trg—Dolenjska cesta št. 3 in proga Vič mimo glavnega kolodvora do splošne bolnice št. 4.

Skrajno surov napad

Kočevje, 14. maja.

Tudi pri nas je nastopilo nekaj lepših in topeljših dni, katere so profesorji tuk. gimnazije izkoristili na ta način, da so mladino popeljali v naravo. Tako je v sredo, 12. t. m. tudi prof. Onič peljal na takšno ekskurzijo dijakke II. razreda tuk. gimnazije. Bili so na Friderichsteinu, odkoder so se kmalu po šesti uri vrnili domov. Vračali so se nekaj časa po gozdni poti, prešli na banovinsko cesto, tik ob Dijskem domu so pa zavili v drevo, ki je levo in desno obraščeno s lipami in divjimi kostanji. Zelo veselo razpoloženi so se dijaki vračali proti mestu. Prišli so tako do gostilne Hansa Schleimerja, ki ima pred hišo tudi divji kostanj. Neki dijak skoči (veje so namreč precej visoke) da bi odtrgal kostanjev list, kar nenadoma zakriči pred vratmi svoje hiše gostilničar Hans Schleimer: »Sakramenske evinje, ali je to vaša nova kultura!« Ko je vodja ekskurzije g. prof. Onič slišal te besede, je stopil k njemu in mu rekel: »Vidi se, da je to vaša nova kultura!« Gostilničar Schleimer Hans se je nato, ne da bi črnil besedo, umaknil v svoje gostilniške prostore.

Omeniti je treba v tej zvezi tudi to, da je ravno gostilničar Hans Schleimer precej odvisen od kočevskih Slovencev. Saj v njegovi hiši stanuje, obeduje in večerja lepo število slovenskih državnih uradnikov, ki so sedaj vendar le enkrat, sicer indirektno, zvedeli za svoj novi naslov v gostoljubni hiši gostilničarja Schleimerja. Škoda le, da imamo slovenske gostilne in slovenske menze, ki jih pa gospodje iz komedite ne obiskujejo.

nedeljo ob 5 zjutraj izpred Nebotičnika. Obvezni dokumenti: saobračajna knjižica in klubska legitimacija. Nujno pošljite po 2 fotografiji: Breznik Duršan, Skaberne Peter, Hochbacher Valtar, Arhar Franc, Prešeren Jože, Erjavce Janko, Payer Polde, Plevel Franc, Pajič I. Milovan, Krušič Ivan, Gabron Zlatko, Zupan Andrej. — Kdor ni treniral s Starčev v vsaj na domačem dirkališču, ne sme v Trstu dirkati niti izven konkurence! — Odbor.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Začetek ob 20. uri.

Sobota, 15. maja: »Rivala«. Red B.

OPERA:

Začetek ob 20. uri.

Sobota, 15. maja: »Car Kalojan«. Premijera. Premijerski abonama.

Mariborsko gledališče

Sobota, 15. maja ob 20. uri: »Dežela smehljajac«.

Gostovanje člana zagrebške opere Stjepana Ivelje. Znižane cene.

Nedelja, 16. maja ob 15. uri: »Rdeči nageljnik«.

Znižane cene.

Ob 20. uri: »Na ledeni plošči«. Znižane cene.

Ponedeljek, 17. maja ob 15. uri: »Dolarska prinčesa«. Znižane cene.

Ob 20. uri: »DR«. Znižane cene.

snov. Imamo opravka s slavno rodbino Romanovih, ki je leta 1613 s sedemnajstletnim Mihailom Fjodorovičem zasedla ruski carski prestol, ki je dala najslavnejšega Romanova, Petra Velikega, reformatorja Rusije v duhu zapada. Romanovi so izumrli že leta 1730 s Petrom II. po moški, leta 1762 pa s smrtjo hčere Petra II., Elizabeto, tudi po ženski strani. Slava Romanovih pa je prešla tudi na naslednike carskega prestola, a rodbino Holstein-Gottorp, ki so si prilastili — kakor avstrijski cesarji Habsburg-Lotringin Habsburgovo — ime Romanovih. Poslednja teh, Nikolaja II., so boljseviki z rodbino vred ustrelili v Jekaterinburgu 16. julija 1918. Zalosten konec — kakor napoveduje car Peter v gornji drami. »Peter in Aleksej« je tragedija očeta in državnika v odnosu do sina edince, prestolonaslednika. Oče je človek dela, sin je mistik, sanjač. Čeprav se je Peter (Levar) učil na zapadu, predvsem pri Nemcih, po katerih se celo nosi, vendar je njegova globoka duša polna naspotij, tipično ruska. Njegov osebni zdravnik Blumentrost ga točno označi: ne človek, marveč pol zver — pol bog. Jasno je, da mora vse kloniti, kar mu pride na pot. Služita mu oblast in zvesti slugi, kot je n. pr. senator Peter Andrejevič Tolstoj (Skrbinšek), ki je teles. in duševno zmujenega carjeviča hinavsko pripravi do priznanja krivde. Carjeviča Alekseja (Jan), ki je Petrov sin od prve žene Avdotje Loputine, stre tudi izdajstvo in dvojna igra dvorne dekline, Finke Jevrosinje (Milena Boltarjeva), s katero živi v divji ljubezni. Tako je v tragediji poleg glavnega konflikta krvi (oče — sin) še ljubavni. Da so nasprotja tem silnejša in borba tem bolj gigantska, je za Petrove somišljenike le malo vlog, dočim ima slabotni carjevič za seboj mnogo zastopnikov Rusije, senatorje, kler, dalje sorodstvo, celo nemške izobražence in vse rusko ljudstvo.

V vlogah posebno stopajo v ospredje z dovršeno igrjo Levar, Jan, Marija Vera, Skrbinšek, Mil. Boltarjeva. Tragedijo je z režijo in novo, preprosto inscenacijo pripomogel Ciril Debevec do uspeha, ki se ni kazal v viharjem ploskanju, temveč v tihem, notranjem odmevu težkega vzdušja, ki jih ruska dela zapuščajo v človeku. Tragedijo je prevedel V. Helman (pseudonim za dr. Ivana Prijatelja?). Jezik bi bilo treba popraviti v smislu današnjega pravopisa. Obisk na premieri ni bil polnoštevilčen, kar je tudi znak, da gresta repertoar in privlačnost h kraju. —pst.

Botrcam in botrom

NAZNANJAM, DA SEM PRESELIL SVOJ

FOTOGRAFSKI ATELJE

IZ ROŽNE DOLINE V UDOBNEJŠE PROSTORE
NA GLINCE, TRZASKA CESTA 15.
SE PRIPOROČA

ANTON MANCINI

Otroka vrgla v Dravo

Maribor, 14. maja.

V včerajšnji številki »Slovenskega doma« smo poročali, da se je pred mariborskim okrožnim sodiščem zagovarjala Katarina Leban, kateri je obtožnica očitala, da je 10. julija lanskega leta vrgla v Dravo svojega teden dni staro hčerko. Ker se sodišče ni moglo prepričati, da je obtoženka namenoma vrgla svojega otroka v vodo, jo je obsodilo le radi usmrtitve svojega deteta radi malomarnosti na eno leto robije.

Razglas

Mestno poglavarstvo v Ljubljani naznanja vsem interesentom, da se bo vršila javna dražba za košnjo potov in štradanov in trebljenje jarkov v nedeljo, dne 23. maja 1937 in sicer:

- a) za košnjo potov in štradanov na Barju ob 10 po maši v šoli na Barju;
- b) za trebljenje jarkov ob 11 istotam;
- c) za košnjo potov in štradanov v Rakovi Jelši ob 13 v gostilni pri »Koscu« na koncu Opekarske ceste.

Mestno poglavarstvo v Ljubljani.

Pevski zbor sv. Cirila in Metoda v Rimu

Rim, 15. maja. Včeraj ob 18. je prispel v Rim grško-katoliški pevski zbor sv. Cirila in Metoda iz Zagreba pod vodstvom dirigenta Visoševeča in kanonika Njaradija.

Na postaji so jih sprejeli in pozdravili v imenu kraljevega poslanstva pri Vatikanu poslaniški svetnik Milovanović, v imenu kraljevega poslanstva pri Kvirinalu tiskovni ataše Zajčič, rektor zavoda sv. Jeronima Madjerec s podrektorjem Karminčičem, frančiškanski profesorji fračiškanskega vseučilišča v Rimu o. Jeličić, Valjič in Haranmin in mnogi naši dijaki duhovniki v Rimu.

Ta naš pevski zbor bo začel svojo koncertno turnejo po Italiji, Franciji in Švici s koncertom v Rimu, ki bo jutri, 15. maja zvečer v gledališču »Teatro Adriano, kjer se vrše navadno znani simfonični koncerti Avgusta.

V nedeljo prirede svoj prvi duhovni koncert v cerkvi sv. Jeronima.

Danes dopoldne pojdejo člani pevskega zbora v Castel Gandolfo, kjer se bodo poklonili sv. očetu. V ponedeljek popoldne priredi kraljevski poslanik pri sv. stolici Niko Mirošević-Sorgo sprejem v čast jugoslovanskih gostov. Italijanski listi pozdravljajo naše pevce s toplimi simpatijami.

Od tu in tam

Splitski odbor b. HSS je izključil iz stranke tamkajšnjega trgovca Viktorja Raiča, ker se je pustil imenovati za občinskega odbornika. Kakor znano, je ban primorske banovine pred dnevi razrešil petnajst splitskih občinskih odbornikov in na njih mesta postavil nove. Med temi novimi pa je bil tudi trgovec Raič. Mestni odbor b. HSS utemeljuje izključitev Raiča s tem, da je trgovec postopal proti intencijam stranke, češ da je b. HSS osnovana na demokratiških temeljih.

Carinsko in trgovsko unijo z Grčijo je predlagala trgovska in obrtniška zbornica v Skoplju. Svoj predlog je poslala vsem trgovskim zbornicam, vendar je že zadela na odpor. Zagrebška zbornica je odklonila predlog, češ da bi taka zveza z Grčijo škodovala našim pristaniščem in prav tako tudi zapadnim delom naše države.

Za zaščito trgovcev, ki bi se uvedla po vzoru kmečke zaščite, so se začeli zavzemati sarajevski trgovci. Vendar pa je stvar naletela na gluha ušesa pri večini trgovcev. Zagrebški trgovci pravijo, da se kmečka zaščita ni nič kaj izkazala pri kmetih in bi bilo neumestno, da celo škodljivo, če bi tak ponoven poskus tvegali še trgovci.

V Monte Carlu si je končal življenje zagrebški zdravnik Dr. Horowitz. Po rodu je bil Poljak, vendar se je že pred tridesetimi leti naselil v Zagrebu. Zadnja leta so ga v Zagrebu poznali najbolj zaradi nove metode zdravljenja, ki jo je povzel po znanem avstrijskem »čudodelniku« Zeileissu v Gallspachu. Slednji je zdravil z električnim tokom visoke napetosti. Dr. Horowitz je bil pri Zeileissu tri tedne in njegov način zdravljenja prenesel tudi v Zagreb. V začetku je imel mnogo pacientov, ko so se pa začeli vrstiti v javnosti napadi nanj, je njihovo število neprestano padalo.

Poročilo hidrotehniškega oddelka gradbenega ministrstva o stanju poplav dne 14. maja t. l.: Z dnij 24 ur je Sava na vsem toku še nadalje padala, in sicer pri Sisku 32 cm, pri Brodu za 13 cm, pri Šabcu za 7 cm, in pri Belgradu za 9 cm. Današnje stanje pri Belgradu je za 104 cm izpod maksimalnega. Vsi desni pritoki Save padajo. Zaradi ugodnega vremena in padanja pritokov bo Sava še nadalje padala. Stanje v poplavljenih krajih ob Savi je brez znatne spremembe. Donava pri Bratislavi in Komoranu še nadalje nezno raste, na našem ozemlju pa pri Bezdanu in Apatinu pada. Pod izlivom Drave do Novega Sada v glavnem stagnira, pod izlivom Save pa pada, povprečno za 8 cm. Po vremenskem stanju in vodostaju na porečju Donave je pričakovati še nadalnje padanje Donave pod Belgradom.

Vsi Higijenski zavodi iz naše države so imeli svojo konferenco včeraj v Banjaluki. Konferenco je vodil dr. Ivančič, načelnik ministrstva socialne politike in narodnega zdravja. Na konferenci so se v prvi vrsti obravnavala vprašanja sanacije vasi ter pobijanje pegastega legarja.

Prešušnika je na svoj način kaznoval kmet Ivan Šerbak iz Trebarjevega pri Sisku. Zalotil ga je pri svoji sinah ter ga s sekiro prisilil, da se je sleskel do gola. Nato mu je sesekal obleko, ga zaklenil v sobo in šel poklicat svojega sina, stariše snah in sosedo. Prešušnika je bilo pred ljudmi tako sram, da je na koljenih prošil, naj ga ne preganjajo. Toda kmet je bil neusmiljen in mu je dal le srajco, da je pobežal. Toda sredi polja so ga prijeli orožniki ter ga zaslišali. Tist je pogljal nato iz hiše tudi nezvesto snah.

Tramvaj, ki vozi s hitrostjo 60 kilometrov na uro je dobil Zemun. Vozovi so zgrajeni v tovarni v Slavenskem Brodu po novih načrtih. Voznik ima svojo ločeno kabino, da ga vstopajoči ali izstopajoči potniki nič ne motijo. Vozovi so dolgi skoraj toliko, kakor znani železniški Pullmannovi vagoni.

V Subotici sta se stepla dva stavbenika samo zaradi tega, ker je bil eden voljan delavcem zvišati mezde. Inž. Spitzer je bil edini med stavbeniki podjetniki, ki je zagotovil zidarskim delavcem zahtevano povišanje mezd. To pa ni bilo vseh drugim stavbenikom, ki so bili mnenja, da delavci že itak preveč zaslužijo. Ko so se zbrali podjetniki v kavarni, so se lotili inženirja, zakaj ne drži z njimi. Ker ni hotel tudi sedaj potegniti z njimi, ga je eden zmed stavbenikov oklofutal.

Vodja oddelka za izseljevanje in brezposelne v mednarodnem uradu dela je prispel v Belgrad, da se tu porazgovori o sklicanju izseljeniške konferencie v Montevideu, ki bo razpravljala o izseljeniškem vprašanju v Južni Ameriki. G. Webroock je obiskal nekatere sosedne države v enaki misiji. Med nami ostane nekaj dni. Pri tej priliki si bo ogledal socialne ustanove v Belgradu in Zagrebu in bo stopil v stike s pristojnimi činitelji delodajalskih in delavskih organizacij.

Botri! Velike fotografije po 4 Din — če se pri nas slikate za karto. — Foto Staut, Gledališka ulica 16

Z odlokom ministra za ptt so povišane pristojbine za odprte dopisnice in dopisnice s plačnim odgovorom v notranjem prometu. Povišanje stopi v veljavo 1. julija 1937. Za odprte dopisnice državnega in zasebnega izdajanja bo treba plačevati 1 Din, za dopisnice s plačnim odgovorom pa poštno pristojbino 2 Din.

Na 15 let težke ječe in trajno izgubo državljan-skih pravic je bil v Zagrebu obsojen Milan Foremporer, ki je dopoldne napadel denarnega pismo-nošo, da bi ga oropal. Foremporer je zvalbil pismo-nošo v past tako, da je na neki naslov poslal nekaj kovačev, drugi dan pa tam v temni veži pričakal pismo-nošo. Napad pa mu ni uspel, ker je pismo-noša začel vpiti na pomoč.

ROGAŠKA SLATINA

širom sveta znano zdravilišče za obolenje na želodcu, črevesih, obistih, jetrih, mehuru, žolču itd.

Vas vabi na zdravljenje in oddih

Najmodernejše urejeni hoteli Vas bodo zadovoljili v vsakem oziru. Idealno letovišče. Vsakovrstne zabave. Povsem na novo urejeno plavalno kopališče na prostem.

Sloviti vrelci: TEMPEL STYRIA DONAT

Zahtevajte prospekte od zdravilišča

ROGAŠKA SLATINA

Siam - dežela belega slona

Daljna azijska država Siam je znamenita tudi po svojih slonih, še bolj pa po tem, da so vsi ti sloni, bodisi divji ali pa udomačeni, last siamskega kralja. Zato tudi kralj odgovarja za škodo, ki jo utegnejo sem pa tja napraviti, ko n. pr. mandrajo po bogatih rižnih poljanah ali kje drugod. Tudi če se sloni, ki se gotovo bogve kaj ne razumejo na potrebo in važnost napeljav telegrafске žice in njeno brnenje smatrajo morda za toliko važno kot brenčanje čebel malo preveč naslonijo na telegrafске drogeve, gre to spet na račun kraljeve odgovornosti. Na to odgovornost pa seveda kralja nihče ne kliče, ker vsi ematrajo, da se je to moralo zgoditi po božji volji.

„Beli slon - božji poslanec“

Pred nedavnim je v Bangkoku vse govorilo o tem, da so v džungli vjeli belega slona. Ker v Siamu ni posebnih dobrih telefonskih zvez, pa tudi železniška mreža je bolj redka, je to novico o bellem slonu prinesel v Bangkok maratonski tekač, kakor nekoč grški mladenič za maratonskega polja v Atene vest o grški zmagi nad Perzijani. Ves izmučen je tekel naravnost proti kraljevemu dvoru. Kralj je bil te novice zelo vesel, ker je bil prepričan, da je to ugodno božje znamenje, ki označuje srečo njemu in njegovi vladarski hiši. V svojem velikem navdušenju je ukazal, naj glasniku te vesti v plačilo dajo toliko zlata, kolikor mu ga morejo spraviti v usta, nos in v ušesa.

Med tem pa so bile v teku že vse priprave, da čim bolj dostojno sprejmejo v Bangkoku tega ne navadnega belega slona. Iz džungle so ga spravili najprej na velik splov, ki so ga posuli z rožami in ga okrasili z najrazličnejšimi dragocenostmi. Pri tem pa je slovesno udarjala godba, srečni Siamci so plesali ob bregu, kjer je bil pripet splov, in peli svoje narodne budnice. V najbolj razigranem razpoloženju spremljevalce so tako prepeljali slona v Bangkok, kjer naj bi dobil primerno bivališče na dvoru. Siamci menijo, da beli slon ni nikakoli žival, temveč božji odposlanec v slonovi podobi, torej več kot siamski kralj sam. Zaradi tega se mora tudi z njim ravnati še vse drugače kot s samim kraljem. Njegovo ležišče je z zlatom obšita blazina,

umivač pa ga s kolonsko vodo

Stražniki mu dajejo hrano — pečen riž, sladkorni trs in kokosove orehe — na zlatem pladnju. Takšna hrana mu menda tudi najbolj teko. Za pijačo mu ponujajo v velikanskih posodah čaj, ki se od njega širi duh po jasmínu.

Ze se počasi približuje pristanišču v Bangkoku splov z »božjim odposlancem«. Ob bregu je zbran številni svet siamske prestolnice. Kajti danes se bo pripeljal sem beli slon, če ni morda poginil na poti zaradi preobilne in predobre hrane, kar se je baje že večkrat zgodilo. Sam kralj ga pričakuje v vsem svojem sijaju s spremstvom visokih dvorjanikov. On naj slonu izreče dobrodošlico, ko pristane splov v Bangkoku. Kralj sam nato vodi žival na dvor, kjer je zanj pripravljen prostor, ves obložen z zlatom. Ves sprevod se pomika po bangkokskih ulicah, v njem stopajo plemiči, visoki uradniki, vojska in nešteta množica siamskega ljudstva. Sto in sto topovski strel zagrmijo v počastitev njegovega prihoda, torej spet več, kakor pa jih imajo navado izstreliti

takrat, kadar se rodi prestolonaslednik, ali kadar stopi na prestol novi kralj. Pred kraljevim dvorcem dobi slon razna dragocena darila, obstopijo pa ga tudi številni strežaji, ki bodo imeli odsej naprej dolžnost skrbeti za to, da mu ne bo kaj manjkalo. Dvorni zlatar si tu zapiše tudi točno mero slonove glave, da napravi zanjo primeren diadem iz zlata in dragih kamnov.

Ko pogine, postane plemič

Kadar odhaja ta beli slon na izprehod v vsem svojem sijaju zlata, smaragdov in biserov, ga spremljajo služabniki in mu drže nad glavo visok zlat sončnik. Nekoč pa bo tudi za to najvišje čislano žival prišla zadnja ura. Mrtvemu slonu bodo tedaj izrezali srce in možgane in jih ob največanjem verskem obredu zažgali. Nekaj mesecev bo trajalo žalovanje za njim po vsem Siamu. Kralj pa bo zapisal slonovo ime med imena plemičev.

„Ljud e rumenega listja“

V onih pokrajinah severnega Siam, kjer so vjeli belega slona, živi mal, bogat narod, o katerem je Evropejec znanega toliko kot nič. Amerikane dr. Hugh M. Smith, ki je bil dolgo časa vodja kraljevega ribolova pri siamskem dvoru, pripoveduje, da je nekoč videl te »ljud e rumenega listja« ali kakor jih na siamskem imenujejo »Pi-Taung-Luang«. Toda videl jih le bolj od daleč, kajti ti ljudje spadajo med najbolj strahopetne, kar jih sploh živi na zemlji. Takoj, ko so ga zagledali, so zbežali in jih ni bilo za nobeno ceno mogoče priklicati nazaj. Strogo pa se morajo menda držati tega, da nihče ne spregovori niti besede z nikomur, ki ne pripada njihovemu rodu. Niti z ostalimi domačini severnega Siam ne smejo priti v kak ožji stik. Pred nekaj leti je še sama siamska vlada smatrala za bajko, ko je dobila poročilo, da živi tam na severu neke čisto nepoznane ljudstvo.

Ti ljudje, za katere dosedaj ni nihče vedel, stanujejo po kočah, ki si jih grade iz skorje od dreves in vej. Kakor hitro porumeni listje na teh vejah, stanovalci to svojo »hišo« zapuste in si zgrade drugo. Odtod so tudi dobili ime »ljud e rumenega listja«. Ponoči si postavljajo vedno stražo pred svojimi kočami, ki bučno pazi, da ne bi morda prišlo od kakšnega neprijatelja presenečenja. Kadar ta straža zasluži kaj nenavadnega, hitro zbudi stanovalce, vsi skupaj pa se hitreje pobegnejo v goste džunglo. Beg je njihovo edino orožje.

Trgovina posebne vrste

»Ljudje rumenega listja« tudi nekoliko trgujejo, vendar pa je ta trgovina navezana le na njihove najbližje sosede, divje gorske prebivalce. Obstoji le v zamenjavi blaga. Denarja seveda ne poznajo. To je čuden narod, ki se boji tudi ljudi, s katerimi redno trguje in ima od njih tudi koristi! Prav posebne vrste pa je pri njih trg, kjer se opravlja zamenjava blaga. »Ljudje rumenega listja« nesejo živalske kože, med in slonovo kost na gotova mesta, ki so njihovim sosedom, divjemu rodu Laos, dobro znana. Vse to robo tu kar puste in hitro spet zbeže nazaj na svoje skrite domove, da ne bi prišli v stik z ljudmi, ki ne pripadajo njihovu rodu. »Trgov-

ci« iz rodu Laos te stvari poberejo, na istem mestu pa nato puste v zameno sol, tobak, železo in podobno. Zatem pa tudi ti hitro izginejo, da si upajo spet približati temu »trgu« »ljudje rumenega listja«. Le malo jih je med Laošani, ki se jim je kdaj po-

srečilo videti ljudi, s katerimi že vse svoje življenje »trgujejo«. O njih pravijo, da so »nekaj posebnega« in da ne pripadajo njihovu plemenu. Tudi Laošani, ki so sami divjaki, se jih otepajo in jih nočejo priznati za ljudi svojega rodu.

„Da, videl sem smrti v obraz“

Francoski zrakoplovec Raymond Delmotte je skušal pred kratkim potolči svetovni rekord v hitrosti, ki ga drži Američan Hugh Howard, pa ga je njegovo letalo pustilo na cedilu, tako da si je komaj rešil življenje s padalom. O tem svojem poskusu in rešitvi sam pripoveduje v »Paris Soir« sledeče:

Svoj aparat poznam dobro; saj sem z njim napravil že nekaj precej hudih vaj. Imenitna živalca je to. Kot bi bil to najčistokrvnejši arabski dirkač. Zato sem bil čisto prepričan, da bom zmagal.

Ob 8.15 odletim z bliskovito naglico z letališča. V višini 350 m dam motorju največjo hitrost. Vse je v najboljšem redu; motor brni pravilno, vreme ugodno, brez najmanjšega vetra. Kakih 2000 m drvim tako s 650 km na uro, kar začetim, da nekaj ni prav. Letalo se mi začne obnašati tako, kot bi ga bila napadla božjast. Zmanjšam hitrost. Takoj se mi sunkovito postavi na glavo. Nič bolj neprijetnega ne poznam kot take neprostovoljne akrobacije. Če njihov vzrok ni preveč resen, je mogoče spraviti »živalce« k pameti. V tem primeru sem takoj začutil, da je vzrok njene podvajanosti precej resen. Noben vzvod, s katerim se določa smer letalu, me več ne uboga: ne za padanje ne za dviganje. Zvišam torej brzino. Kot divje se letalo vzhpe in leti kakor strela v nebo. Dolgo ne bo tako letelo, kmalu se bo zopet obrnilo navzdol, rešiti ga ne bo mogoče; treba je torej misliti na svoje življenje, ki mi je nenadoma postalo nadvse drago. Samo s padalom se bo mogoče rešiti, seveda le, če vjamem pravi trenutek. Da bi skakal iz letala v tej blazni hitrosti 600 km na uro, na to sploh misliti ni mogoče. Hitro začnem odpenjati jermenje, odprem stranske odprtine, z eno nogo sunem ročaj na desno, z drugo se odženem v nasprotno, v praznino, in že visim na padalu, na pol omamljen valed udarca, ki sem ga dobil pri skoku. Trenutek pozneje zaslišim gluh udarec ob tla ter zagledam ravno pod seboj visok plamen, ovit z dimom — žalosten konec svojega letala, ki je treščilo na tla gotovo s hitrostjo 1000 km, se razletelo in vžgalo.

Dasi sem bil s padalom razmeroma na varnem, mi je začela pretiti druga nevarnost, namreč, da me padalo zanese naravnost v ogenj. Za začetim vročino — saj je gorelo 1500 l bencina —, ki me je naravnost vlekla nase, pa k sreči potegne močan veter in me zanese kakih 100 m od nevarnega kraja. Pripravljal sem se na »mehko« pristajanje, pa priletim ravno na kup kamenja in jo pošteno skupim po kolenuh. V tem je bil pristal pilot spremiljevalec s svojim letalom, me vzel k sebi in odpeljal v prevezovališče. Odtod takoj odhitiva spet nazaj k gorečemu letalu.

Na mestu je bil že glavni inženjer tvrdke Candron, ki je letalo izdelala. Priznati moram, da izdelava letala ni bila kriva nesreče. Vedno sem imel

neomajno zaupanje v to vrsto letal in sem pripravljen takoj se spustiti zopet v zrak in poskušati do- seči svoj cilj. Vse skupaj je bila le majhna in zelo neumna neizgoda, kot jih je toliko. Vzrok je bil najbrž le kak kamenček, ki ga je pri odletu zaneslo med kolesje. (G)

Indijski in južnoafriški častniki, ki so se udeležili slavnosti v Londonu, ko je bil kronan Jurij VI.

Obvestila

Sedeževci pojdemo na binkoštni ponedeljek, dne 17. maja v slučaj lepega vremena na popoldanski izlet na Dobeno. Iz Ljubljane se odpeljemo z vlakom ob 13.45 do Trzin, odkoder bomo ali peš na Dobeno ter preko Rašice nazaj proti Ježici. Društveni člani in prijatelji majniške prirode so iskreno vabljeni, da se pridružijo.

Na vseh naših parnikih bodo imeli obiskovalci Ljubljanskega veleposlana popust, in sicer tako, da se bodo s karto nižjega razreda vozili v višjem razredu, in to od 20. maja do 14. junija za prihod ter od 5. do 20. junija za povratek.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 15. maja: 12.00 Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Cas, spored, obvestila — 13.15 Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 14.00 Vreme — 14.00 Za deloput (igra Radijski orkester) — 14.45 Pogovori s poslušalci — 15.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 15.30 Nac. ura: Sodobna slovenska dramatika (Ludvik Mrzel) — 15.50 Pregled spreda — 16.00 O zunanjih politikah (g. urednik dr. A. Kuhar) — 16.30 Oprez, velenje, En dan iz življenja poštenjaka Perogrindna Pajka. — Zabaven večer. Sodelujejo člani rad. igr. družine, plošče. Sestava in vodstvo Jožek in Ježek — 22.00 Cas, vreme, poročila, spored — 22.20 O naših izseljencih (g. Jože Premrov) — 22.30 Za ples (plošče).

Nedelja, 16. maja: 8.00 Vesel nedeljski pozdrav (plošče) — 8.15 Telovadba: a) za dame, b) za gospode (vodi g. prof. Marjan Dohovšek) — 8.45 Cas, poročila, spored — 9.00 Prenos službe božje iz stolnice v Ljubljani — 10.00 Verski govor (p. dr. Roman Tominec) — 10.15 Kvarlet poznav — 11.00 Iz pravilnega sveta (plošče) — 11.30 Otroška ura: Teta Marička kramlja in prepeva — 12.00 Operni zbori (plošče) — 12.15 Koncert operne glase. Sodelujejo: g. Vekoslav Janko, gđ. Zvonimira Zupercova in Radijski orkester — 13.00 Cas, spored obvestila (oddaja prekinjena od 14-15) — 16.00 O pravilnem zalivanju ločine in vrta (g. Jože Gregar) — 16.20 Kar imamo, to vam damo (plošče po željah) — 17.00 Kmet, gospodarstvo in produktivne zadruge (g. dr. Jože Basaj) — 17.30 Za naše birmanske — pesmi in ure na izbiro, vmes vesela igrice. Sodelujejo: Rad. orkester ter mali in veliki igralci in pevec Oddajo vodi gđ. Slavica Vencajzova — 19.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Mednarodna razstava v Parizu (Ivo Masarič, novinar — Bgd) — 19.50 Prenos snarnice iz trnovske cerkve v Ljubljani — 20.10 Trstaka legenda. Za radio napisal Niko Kuret. Izvajajo člani rad. igr. družine. Vodi Ivan Pengov — 20.45 Koncert godbe 40. pp. Triglavskega — 22.00 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Operet. venčki (plošče).

Ponedeljek, 17. maja: 9.00 Cas, poročila, spored — 9.15 Kvarlet rogov — 10.15 Prenos cerkvenih glasb iz Brežic — 11.00 Našim malčkom (sodelujejo: gđ. Milena Boltarjeva in plošče) — 12.00 Vesel obojanski koncert (Rad. orkester) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Cas, spored, obvestila — 13.15 Kar želite, to dobite (plošče po željah — oddaja prekinjena od 14-17) — 17.00 Ing. O. Muck: Obisk iz mesta (zvočna slika) igrajo člani rad. igr. družine — 17.30 Prenos cerkvenega mladinskega pevskega zbora združenega z matersko proslavo v Brežicah — 19.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Vladislav Petković — Dis — ob 20 letnici njegove smrti (Slišna Kordić, knjiž.) — 19.50 Prenos snarnice iz trnovske cerkve v Ljubljani — 20.15 »K domni zahviti. Vabijo: Fantje na vasi, sestre Stritarjeve, Radijski orkester in plošče — 22.00 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Bojan Adamič in njegovi solisti (plesna godba).

Drugi programi

Sobota, 15. maja Belgrad: 19.50 Pesmi — 20.30 Ljudski večer — 22.20 Prenos iz restavracije — Zagreb: 20 Igra — 20.30 Klarinet — 21 Pestra ura — 22.20 Plesna gl. — Dunaj: 20 Pomladni potpourri — 21.35 Klav. konc. — 22.20 Sramek — Trst-Milan: 21 Izbrana gl. — 22.10 Pester konc. — 22.45 Plesna gl. — Rim-Bari: 20.40 Pesta gl. — 21 Veseloliga — 22.45 Plesna gl. — Praga: 19.15 Igra — 21 Operetni prei — 22.20 Plošče — Varsava: 20.50 Dunaj — 22.15 Rad. ork. — Frankfurt-Berlin: 20.10 Zab. konc. — Bratislava: 20.10 Zab. konc. — Hamburg: 20.10 Pester glasbeni večer — Monakovo-Köln: 20.10 Pester večer — Königsberg: 20.10 Igra — 21.10 Pester več. konc.

Jetniki s Hudičevih otokov

40

»Prijatelj! Pa vendar še ni vse izgubljeno. Mi rabimo zdravnike, potrebujemo zdravila — poskrbimo torej zanje. Zdaj to še moremo storiti. Ne daleč od otoka, kakor ste tudi sami mogli videti, se je vsidrala državna ladja, na kateri je dovolj hrane in zdravil. Na njej je tudi nekaj zdravnikov. Ladja je določena za naš otok, vendar kapitan, ko je slišal za epidemijo, ni hotel na tem otoku pristati.«

Med črnci se je dvignil val zgražanja. »Tako, plašljivce kapitan ni hotel pristati,« je nadaljeval Mudd še glasneje, »toda, prijatelji, sklenil sem, da ga bom v to prisilil. — da ga prisilim, pa naj bi bilo tudi s topovskimi streli!«

Spet je utihnil za nekaj trenutkov, kakor da je opazoval, kakšen bo učinek njegovih besedi.

Vsi so ga poslušali z največjo pozornostjo. Na vse so njegove ogorčene besede globoko dojmile. »Prijatelj!« je vzkliknil. »Prijatelj! ali me boste podprli pri tej moji nameri?«

Črni vojaki niso niti za trenutke oklevali. Po ogromnem prostoru je zagrmel enodušen vzklik: »Bomo, bomo!«

Zdravniku Muddu je smeh zaigral okrog belih usten.

»Hvala vam, prijatelj!« je dejal. »Pojdimo! Ne zgrebajmo več časa!«

Naslanjajoč se na eni strani na Bucka, na drugi pa na bolniškega strežnika, ki ga je privedel semkaj, je dr. Mudd stopil naprej proti stolpu kaznilnice, kjer so bili postavljeni topovi.

Ves oddelek črnih vojakov, do zadnjega moža, je stopal za njim z odločnim korakom.

Bili so na mestu.

»Kdo od vas zna dajati znake s svetiljko?« se je obrnil dr. Mudd k vojakom.

Iz vrste je stopil visok vojak.

»Jaz!«

»Poznaš ti vse znake zares točno?«

»Poznam!«

»Dobro. Pojdi in prinesi svetiljke,« mu ukaže Mudd. »Pohiti. Vsaka minuta je dragocena.«

Vojak je brez besede stekel, da izvrši dano mu povelje.

Zdravnik Mudd se je mrko zagledal predse. Noč je bila temna, razen tega pa je divjala nevihta.

Dež je padal tudi prej, a sedaj je lilo kakor iz škafa.

Vojaki so bili na mah mokri do kože.

Toda nihče ni jadikoval, še manj pa godrnjal. Veter je žvižgal, strele so bliskale, grmenje se je razlegalo.

Zdravnik Mudd pa je buljil predse zakopan v premišljevanje.

Ali bo mogla ladja, četudi kapitan odjenja, v tej strašni nevihti priti bližje? Bo sploh imel toliko poguma, da se otoku približa?

Ladja se je še vedno nahajala na prvotnem kraju. Blisk strele jo je od časa do časa jasno osvetlil.

Zdravnik Mudd je nepremično gledal v tisto smer. Visoko na stolpu kaznilnice se je njegova postava kot pošast odražala od ostalih. Kakor da se je vrnila vanj vsa moč, vsa odločnost, vsa vztrajnost, ki se ni omajala niti ob času najstrašnejših muk, ki jih je moral pretrpeti.

Pred očmi mu je vstajala slika drage njegove Peggy — njegovega otroka.

Ali ju bo še kdaj videl? Bo li spet kdaj občutil srečo, ki mu jo je neusmiljena usoda tako kruto zatemnila?

Na vsak način mora biti močan... mora vztrajati, ker samo močni in vztrajni zaslužijo, da so srečni!

Take misli so se mu podile po glavi, ko je visoko vzravnal stal na najvišjem delu stolpa.

Gostega dežja, donečega groma in bučnega vetra kar nič ni čul.

Vztrajati! Vztrajati! Od tega je zaviselo vse.

Zivljenje sto in sto revežev, — in morda tudi njegova rešitev! — Morda!

Ta hip se je vrnil vojak, ki je šel iskat signalne svetiljke.

»Javi kapitanu ladje, da mora pristati!« mu je zaukazal dr. Mudd.

Vojak je ubogal.

Dvignil je svetiljki kvišku in dal nekaj znakov drugega za drugim.

»Nihče se ne javlja z ladje!« pove vojak.

»Oddaj jim znake še enkrat!«

Vojak je ponovil signal.

Tedaj se je dalo z ladje razločiti žarek svetlobe.

»Kaj odgovarjajo?« je vprašal dr. Mudd.

»Da ne morejo pristati.«

»Vprašaj jih, zakaj!«

Vojak je spet nekajkrat zamahnil s svetiljkama.

»Kapitan ladje se boji epidemije, za ladjo pa nevihte,« je sporočil vojak. »Pravi, da je povsem izklučen, da bi se ob takim vremenu z ladjo premaknil z mesta.«

»Povej mu, da bo odgovarjal pred najvišjo oblastjo zaradi svojega vedenja. Na otoku je silno veliko bolnikov, ki so ostali brez vsake pomoči. Povej mu, da nimamo niti enega zdravnika, niti zdravil.«

Vojak je izvršil povelje.

»Kaj odgovarja?«

»Vedno isto, da ne more pristati.«

»Povej mu, da ga bomo s topovi poslali na dno morja!« je odločno dejal dr. Mudd. »Povej mu, da bom dal brez usmiljenja nabiti topove in streljati na ladjo.«

Vojak je začel ponovno oddajati znake ladji.

»Bodo?« je vprašal zdravnik Mudd.

Vojak je ponovil znak, nato pa odgovoril: »Kapitan vztraja pri svojem. Na noben način noče pristati! Povrhu se še dostavlja, če ste si v svesti posledice svojega dejanja, ki se nanj pripraviš!«

»Podlež!« je siknil zdravnik Mudd in škrtnil

z zobmi. »Kaj pa on? Ali se on zaveda posledic svojega brezvestnega zadržanja? Kaj nič ne pomišlja na stotine in stotine tistih ljudi, ki bodo zaradi njegove malomarnosti, neodločnosti in strahopetnosti morali pomreti? — Pojasni mi to in reci, da ga zadnjikrat sedaj vprašam, ali hoče pristati ali pa namerava vse, ki smo tu na otoku, prepustiti na milost in nemilost usode. Če se tudi sedaj ne bo odločil, tedaj ga bomo obsuli s topovskimi kroglami in se ne bomo ozirali prav nič niti na to, da je ladja državna. Na strahopetce se ni treba prav nič ozirati.«

Vojak je izvršil povelje:

Vdignil je svetiljki in dal potrebne znake.

Z ladje so nemudoma odgovorili.

»Kaj sporočajo?« se je obrnil zdravnik Mudd k vojakom.

»Da ne bodo pristali! Za nobeno ceno noče kapitan premakniti ladje z mesta.«

»Prijatelj!« je ukazal dr. Mudd vojakom, »na mesta, k topovom!«

Sleheri vojak je skočil na svoje mesto.

Topovi na stolpih so bili vedno nabiti. Tako ni bilo treba zgubljati še časa s tem, da bi jih polnili.

Zdravnik Mudd je z eno roko pograbil za svetiljko, z drugo pa samokres ter poveljeval:

»Cilj — ladja ob pečini!«

Za trenutek je obstal, preletel s pogledom svoje vojske, ki so stali pri topovih.

»Najprej naj strelja prvi oddelek! Ena — dve,« je začel počasi šteti — »tri! Streljaj!«

S stolpov je zagrmelo, grom topov je preglušil grmenje z oblakov.

Zdravnik Mudd se je zatem obrnil k drugemu oddelku vojakov, ki so stali pri topovih ob strani.

»Cilj — ladja ob pečini!« je ponovil. »Ena — dve — tri! Streljaj!«

Spet so zagrmeli topovi.

Dr. Mudd se je obrnil med tem že k tretjemu oddelku.